

28. BÖLÜM

Genel Tıbbi Durum ile İlgili Dürtü Kontrol Bozuklukları

Lut TAMAM¹

Mehmet Emin DEMİRKOL²

Dürtü bir eksiklik ya da hoş olmayan bir uyarana karşısında dengesi değişen organizmanın eski haline dönebilmesi için itici bir güçtür (Öztürk ve Uluşahin, 2014). Dürtü kontrol bozuklukları, kişinin zararlı olabilecek eylemleri engelleyememesi, bu eylemlere karşı isteğine karşı koyamaması durumunda ortaya çıkan hastalık durumudur. Dürtüsellik genellikle 'iyi tasarlanmamış, olgunlaşmamış, duruma uygun olmayan istenmeyen sonuçlara yol açan' eylemleri tanımlamaktadır (Evenden, 1999). Dürtü kontrol bozukluklarında genel olarak üç ana özellik görülmektedir. Bunlar kendilerine ya da başkalarına zarar verebilecek bazı eylemleri gerçekleştirme dürtülerine veya arzularına karşı koyamama, eylem öncesinde

artan bir gerginlik ve uyarılma olması, eylem gerçekleştirilirken haz, doyum ve rahatlama sağlanmasıdır. Eylemler benlikle uyumludur (egosintoniktir), yani aniden ortaya çıkan arzular kişinin bilinçli arzuları ile uyumludur. Eylemin gerçekleştirilmesinden sonra yoğun bir suçluluk veya pişmanlık hissedilebilir. Bu isteklere arzulara engel olunamaması durumunda dürtü kontrol bozuklukları ortaya çıkar (Burçak-Annagür ve Tamam, 2011).

Dürtü kontrol bozuklukları tekrarlayıcı, ölçüsüz, kompulsif davranışlar ile karakterize günlük yaşamı etkileyen ve işlevselliği bozan hastalıklardır (Gómez ve ark., 2017). DSM-IV-TR tanı ve sınıflandırma sistemine göre başka yerde sınıflandırılmamış dürtü kontrol bozuklukları başlığı altında aralık-

¹ Prof. Dr., Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Adana, ltamam@gmail.com

² Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, emindemirkol@gmail.com

KAYNAKLAR

- Aizer, A., Lowengrub, K., & Dannon, P. N. (2004). Kleptomania after head trauma: two case reports and combination treatment strategies. *Clinical Neuropharmacology*, 27(5), 211–215.
- American Psychiatric Association (2000). Diagnostic and statistical manual of mental disorders (4th ed., Text Revision). Washington, DC: Author.
- American Psychiatric Association (2013) Diagnostic And Statistical Manual Of Mental Disorders DSM-5. Washington, DC: Author.
- Atmaca, M. (2014). Drug-induced impulse control disorders: a review. *Current Clinical Pharmacology*, 9(1), 70–74.
- Aydın, P. C., & Gülseren, L. (2014). Deri Yolma Bozukluğu/Skin Picking Disorder. *Psikiyatride Guncel Yaklasimlar*, 6(4), 401.
- Black, K. J., & Friedman, J. H. (2006). Repetitive and impulsive behaviors in treated Parkinson disease. *Neurology*, 67(7), 1118–1119.
- Burçak-Annagür, B., & Tamam, L. (2011). Depresyon hastalarında dürtü kontrol bozuklukları eş tanıları. *Nöro Psikiyatri Arşivi*, 48(3), 22–30. <https://doi.org/10.4274/npa.y5682>
- Ceylan, M. F., Durukan, I., Türkbay, T., Akca, O. F., & Kara, K. (2011). Pyromania associated with escitalopram in a child. *Journal of Child and Adolescent Psychopharmacology*, 21(4), 381–382.
- Claassen, D. O., van den Wildenberg, W. P. M., Ridderinkhof, K. R., Jessup, C. K., Harrison, M. B., Wooten, G. F., & Wylie, S. A. (2011). The risky business of dopamine agonists in Parkinson disease and impulse control disorders. *Behavioral Neuroscience*, 125(4), 492–500.
- Cormier, F., Muellner, J., & Corvol, J. C. (2013). Genetics of impulse control disorders in Parkinson's disease. *Journal of Neural Transmission*, 120(4), 665–671. <https://doi.org/10.1007/s00702-012-0934-4>
- Cornelius, J. R., Tippmann-Peikert, M., Slocumb, N. L., Frerichs, C. F., & Silber, M. H. (2010). Impulse control disorders with the use of dopaminergic agents in restless legs syndrome: a case-control study. *Sleep*, 33(1), 81–87.
- Corvol, J. C., Artaud, F., Cormier-Dequaire, F., Rascol, O., Durif, F., Derkinderen, P., ... Elbaz, A. (2018). Longitudinal analysis of impulse control disorders in Parkinson disease. *Neurology*, 91(3), e189–e201. Retrieved from <https://doi.org/10.1212/WNL.0000000000005816>
- De Sousa, A., & Mehta, J. (2013). Trichotillomania in a case of vascular dementia. *International Journal of Trichology*, 5(1), 38–39.
- Demartini, B. (2016). Kleptomania and sedation: case report. *Reactions*, 1600, 211–217.
- Elmas, H. G., Cesur, G., & Oral, E. T. (2017). Aleksitimi ve patolojik kumar: Duygu düzenleme gücünün aracı rolü. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 28(1), 17–24.
- Ertan, S., & Benbir, G. (2011). Parkinson Hastalığında Dopamin Disregülasyon Sendromu ve Diğer Psikiyatrik Sorunlar: Tanı ve Tedavisi. *Turkish Journal of Neurology/Turk Noroloji Dergisi*, 17(2), 65–75.
- Evans, A H, Lawrence, A. D., Potts, J., Appel, S., & Lees, A. J. (2005). Factors influencing susceptibility to compulsive dopaminergic drug use in Parkinson disease. *Neurology*, 65(10), 1570–1574.
- Evans, Andrew H, & Lees, A. J. (2004). Dopamine dysregulation syndrome in Parkinson's disease. *Current Opinion in Neurology*, 17(4), 393–398.
- Evenden, J. L. (1999). Varieties of impulsivity. *Psychopharmacology*, 146(4), 348–361.
- Gómez, C. C. R., Dueñas, M. S., Bernal, O., Araoz, N., Farret, M. S., Aldinio, V., ... Micheli, F. (2017). A multi center comparative study of impulse control disorder in Latin American patients with Parkinson disease. *Clinical Neuropharmacology*, 40(2), 51–55. <https://doi.org/10.1097/WNF.0000000000000202>
- Güriz, S. O., Ekinci, A., & Türkçapar, M. H. (2012). Bir patolojik kumar hastasının bilişsel davranışçı terapisi. *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*, 1, 105–112.
- Hoenicke, J., García-Ruiz, P. J., Ponce, G., Herranz, A., Martínez-Rubio, D., Pérez-Santamarina, E., & Palau, F. (2015). The addiction-related gene ANKK1 in Parkinsonian patients with impulse control disorder. *Neurotoxicity Research*, 27(3), 205–208.
- Jha, S., & Patel, R. (2004). Kluver-Bucy syndrome -- an experience with six cases. *Neurology India*, 52(3), 369–371.

- Kanehisa, M., Morinaga, K., Kohno, H., Maruyama, Y., Ninomiya, T., Ishitobi, Y., ... Yoshikawa, T. (2012). An uncommon case of random fire-setting behavior associated with Todd paralysis: A case report. *BMC Psychiatry*, 12(1), 132.
- Kozian, R. (2001). Kleptomania and frontal lobe dysfunction. *Psichiatriche Praxis*, 28(2), 98–99.
- Lawrence, A. D., Evans, A. H., & Lees, A. J. (2003). Compulsive use of dopamine replacement therapy in Parkinson's disease: reward systems gone awry? *The Lancet Neurology*, 2(10), 595–604.
- Lee, J., Lee, E. K., Park, S. S., Lim, J., Kim, H. J., Kim, J. S., & Jeon, B. S. (2009). Association of DRD3 and GRIN2B with impulse control and related behaviors in Parkinson's disease. *Movement Disorders*, 24(12), 1803–1810.
- Lizarraga, K. J., Fox, S. H., Strafella, A. P., & Lang, A. E. (2020). Hallucinations, delusions and impulse control disorders in Parkinson disease. *Clinics in Geriatric Medicine*, 36(1), 105–118.
- Mamikonyan, E., Siderowf, A. D., Duda, J. E., Potenza, M. N., Horn, S., Stern, M. B., & Weintraub, D. (2008). Long term follow up of impulse control disorders in Parkinson's disease. *Movement Disorders*, 23(1), 75–80.
- Mittal, D., O'Jile, J., Kennedy, R., & Jimerson, N. (2001). Trichotillomania associated with dementia: a case report. *General Hospital Psychiatry*, 23(1), 163–165.
- Ozel-Kizil, E. T., Sakarya, A. L., Arica, B., & Haran, S. (2013). A case of frontotemporal dementia with amyotrophic lateral sclerosis presenting with pathological gambling. *Journal of Clinical Neurology*, 9(2), 133–137.
- Özdemir, P. G., Selvi, Y., & Aydın, A. (2012). Anevrizma nedeniyle opere edilen hastada gelişen organik kişilik sendromu: bir olgu sunumu. *Dusunen Adam: Journal of Psychiatry & Neurological Sciences*, 25(4), 379–382.
- Öztürk, M. O., & Uluşahin, A. (2014). *Ruh sağlığı ve bozuklukları*. Ankara: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Rabinak, C. A., & Nirenberg, M. J. (2010). Dopamine agonist withdrawal syndrome in Parkinson disease. *Archives of Neurology*, 67(1), 58–63.
- Sadock, B. J. (2016). Kaplan Sadock Synopsis of Psychiatry Davranış Bilimleri/Klinik Psikiyatri. Çeviri Editörü. Prof. Dr. Ali Bozkurt. *Çocuk Psikiyatrisi, Bebek Çocuk ve Ergen Gelişimi*, 1082–1107.
- Sadock, Benjamin J., & Sadock, V. A. (2011). *Kaplan and Sadock's synopsis of psychiatry: Behavioral sciences/clinical psychiatry*. Lippincott Williams & Wilkins.
- Salim, A., Kim, K. A., Kimbrell, B. J., Petrone, P., Roldan, G., & Asensio, J. A. (2002). Kluver-Bucy syndrome as a result of minor head trauma. *Southern Medical Journal*, 95(8), 929–932.
- Santangelo, G., Barone, P., Trojano, L., & Vitale, C. (2013). Pathological gambling in Parkinson's disease. A comprehensive review. *Parkinsonism & Related Disorders*, 19(7), 645–653.
- Shugaiv, E., Kıyat-Atamer, A., Tüzün, E., Kürtüncü, M., Baral-Kulaksızoğlu, I., & Demir, G. A. (2013). Kleptomania in patients with neuro-behçet's disease. *Medical Principles and Practice*, 22(6), 550–554.
- Simon, D. K., Tanner, C. M., & Brundin, P. (2020). Parkinson disease epidemiology, pathology, genetics, and pathophysiology. *Clinics in Geriatric Medicine*, 36(1), 1–12.
- Sivrikaya, P., Hocaoğlu, Ç. (2019). Epilepsi cerrahisi sonrası geç başlangıçlı kleptomani: bir olgu sunumu. *Sakarya Tıp Dergisi*, 9 (4), 725–732. DOI: 10.31832/smj.597729 *Sakarya Tıp Dergisi*, 9(4), 727–734.
- Stahl, S. (2015). *Stahl'in temel psikofarmakolojisi*. (Çev. Ed. Alkın T):79-129. İstanbul: İstanbul Tıp Kitapevi.
- Tamam, L. (2009). Piromani (Patolojik Yangın Çıkarma). *Türkiye Klinikleri Psikiyatri-Özel Konular*, 2(1), 20–28.
- Tamam, L., & Döngel, B. (2015). *Organik nedenlere bağlı dürtü kontrol bozuklukları*: 775-788. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Tarrant, N., Cavanna, A. E., & Rickards, H. (2010). Pathological gambling associated with moda-finil. *The Journal of NeuroPsychiatry and Clinical Neurosciences* 22(1), 123–e27.
- Tonkonogy, J. M., & Geller, J. L. (1992). Hypothalamic lesions and intermittent explosive disorder. *The Journal of NeuroPsychiatry and Clinical Neurosciences* 22(1), 123–e27
- Ushe, M., & Perlmutter, J. S. (2013). Sex, drugs and Parkinson's disease. *Brain*, 136(2), 371–373.
- Voon, V., & Fox, S. H. (2007). Medication-related impulse control and repetitive behaviors in Par-

kinson disease. *Archives of Neurology*, 64(8), 1089–1096.

Voon, V., Mehta, A. R., & Hallett, M. (2011). Impulse control disorders in Parkinson's disease: recent advances. *Current Opinion in Neurology*, 24(4), 324–330.

Weintraub, D., Koester, J., Potenza, M. N., Siderowf, A. D., Stacy, M., Voon, V., ... Lang, A. E. (2010). Impulse control disorders in Parkinson disease: a cross-sectional study of 3090 patients. *Archives of Neurology*, 67(5), 589–595.

Yazıcı, K., & Yazıcı, A. E. (2010). Dürtüsellikğin nöroanatomi ve nörokimyasal temelleri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2(2), 254–280.

Yıldız, M., Batmaz, S., & Songur, E. (2016). Kleptomaniya or malingering? A case report. *Gaziantep Medical Journal*, 22(4), 216–218.

Yoneoka, Y., Takeda, N., Inoue, A., Ibuchi, Y., Kumagai, T., Sugai, T., ... Ueda, K. (2004). Human Klüver-Bucy syndrome following acute subdural haematoma. *Acta Neurochirurgica*, 146(11), 1267–1270.

Yüksel, E. G., Taşkın, O., Ovalı, G. Y., Karaçam, M., & Danacı, A. E. (2007). Olgu Sunumu: karbonmonoksit zehirlenmesi sonrasında ortaya çıkan kleptomani ve diğer psikiyatrik belirtiler. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 18, 80–86.